

ЦИФРОВА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ДЛЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

©2018 СИНЮТКА Н. Г.

УДК 336.2
JEL E62, O23, O38

Синютка Н. Г. Цифрова ідентифікація платників податків як передумова для діджиталізації фіскального простору

Метою роботи є вдосконалення знань про трансформації фіскального простору під впливом цифрових технологій. Охарактеризовано запровадження цифрової ідентифікації платників податків в Україні та світі на основі теоретичних узагальнень, а також порівняння результатів досліджень та публікацій з указаної проблематики. Глобальний процес формування цифрової ідентичності населення земної кулі міжнародною спільнотою визначено як ціль для формування суспільства сталого розвитку. Запропоновано визначення дефініції «діджиталізація» та «цифровізація». Узагальнено наявну статистику МВФ щодо цифрової ідентифікації громадян для різних груп країн: розвинутих і країн з перехідною економікою. Наведено успішні приклади використання ідентифікаційних номерів осіб для політичних, соціальних і фіскальних цілей. Сформульовано завдання та принципи роботи діджитал-ідентифікації платників податків і/або реципієнтів соціальних трансферт. Детерміновано ключові фактори та тенденції в запровадженні цифрових схем ідентифікації населення. Підкреслено, що системи цифрової ідентифікації емітують нові типи ризиків: правові та регуляторні, інституційні та адміністративні, технологічні, транскордонні та ризики країни.

Ключові слова: фіскальний простір, діджиталізація, цифровізація, адміністрування податків, цифрова ідентифікація платників податків, фіскальна політика.

Табл.: 1. Бібл.: 15.

Синютка Наталія Геннадіївна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: synutka@gmail.com

УДК 336.2
JEL E62, O23, O38

Синютка Н. Г. Цифровая идентификация налогоплательщиков как предпосылка для диджитализации фискального пространства

Целью работы является совершенствование знаний о трансформации фискального пространства под влиянием цифровых технологий. Охарактеризовано внедрение цифровой идентификации налогоплательщиков в Украине и мире на основе теоретических обобщений, а также сравнение результатов исследований и публикаций по указанной проблематике. Глобальный процесс формирования цифровой идентичности населения земного шара международным сообществом определен как цель для формирования общества устойчивого развития. Предложено определение дефиниций «диджитализация» и «цифровизация». Обобщена имеющаяся статистика МВФ касательно цифровой идентификации граждан для различных групп стран: развитых и стран с переходной экономикой. Приведены успешные примеры использования идентификационных номеров лиц для политических, социальных и фискальных целей. Сформулированы задачи и принципы работы диджитал-идентификации налогоплательщиков и/или реципиентов социальных трансферт. Детерминированы ключевые факторы и тенденции во внедрении цифровых схем идентификации населения. Подчеркнуто, что системы цифровой идентификации эмитируют новые типы рисков: правовые и регуляторные, институциональные и административные, технологические, трансграничные и страновые.

Ключевые слова: фискальное пространство, диджитализация, цифровизация, администрирование налогов, цифровая идентификация налогоплательщиков, фискальная политика.

Табл.: 1. Библ.: 15.

Синютка Наталья Геннадьевна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры финансов, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: synutka@gmail.com

UDC 336.2
JEL E62, O23, O38

Synutka N. G. The Digital Identification of Taxpayers as a Prerequisite for the Digitization of Fiscal Space

The publication is aimed at improving knowledge about the transformation of fiscal space under the influence of digital technologies. The author characterizes introduction of digital identification of taxpayers in Ukraine and world-wide on the basis of theoretical generalizations, as well as comparison of research results and publications on the mentioned issues. The global process of formation of digital identity of the world's population by the international community is defined as a goal for formation of a sustainable development society. Definitions of the notion of «digitization» are proposed. The available statistics of the IMF on digital identification of citizens for different groups of countries are generalized: developed countries, countries with economies in transition. Successful examples of the use of identification numbers of persons for political, social and fiscal purposes are provided. The tasks and principles of digital identification of taxpayers and/or recipients of social transfers are formulated. The key factors and tendencies in introduction of digital schemes for identification of the population are determined. It is emphasized that digital identification systems emit new types of risks: legal and regulatory, institutional and administrative, technological, transboundary and country-based.

Keywords: fiscal space, digitization, tax administration, digital identification of taxpayers, fiscal policy.

Tbl.: 1. Bibl.: 15.

Synutka Nataliya G. – PhD (Economics), Senior Lecturer of the Department of Finance, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: synutka@gmail.com

Фіскальна політика має визначальний вплив на кожного з нас зокрема і на глобальний світ – у цілому. Урядові інституції країн сьогодні мають доступ до великого і щоразу більшого масиву

інформації. Якщо сучасні цифрові технології використати у належний спосіб, фіскальна політика країн може стати значно ефективнішою, прозорішою. Однак безпрецедентні можливості та переваги від ін-

новаційної цифрової інфраструктури, програм і баз даних провокують також виникнення принципово нових ризиків і загроз для фіску і фіскальної політики.

Актуальності дослідженню додають швидкісні та якісні цифрові трансформації суспільного простору України, які підживлюються припливом іноземного капіталу до компаній вітчизняного ІТ-сектора, а також грантових коштів – для реформ сфери державного управління та громадського урядування.

Питання цифрової революції у фінансах, проблематика діджиталізації фіскальних процесів, удосконалення процедур податкового адміністрування донедавна залишалися поза мейнстрімом світової та національної економічної думки, в основному через недостатність та нетранспарентність інформації з цього питання. Апологетами вивчення причин і наслідків впливу цифрових технологій на формування економіки нового типу у світі стали Д. Шумпетер [1], Ф. Махлуп, Н. Негропonte [2]. Політична увага до концептуалізації діджитал-економіки як прогресивної моделі майбутнього світу сфокусувалася лише після чергового витка економічної стагнації 2013–2014 рр. Тему досліджують також зарубіжні вчені, як С. Гупта [3], Д. Вердьер, М. Кін [3], М. Харбіц [4], А. Гелб [5; 6], О.Уайт та ін. У вітчизняних наукових публікаціях М. Диби [7], З. Варналія [8], Г. Коломієць [9] розкрито окремі питання цифровізації економіки, у тому числі визнано безперечний вплив цифрових технологій на економічні, а, отже, і фінансові процеси. Водночас проблематика глобальної цифрової ідентифікації платників податків та/або реципієнтів соціальних виплат як ключова передумова розвитку футуристичної діджитал-парадигми фіску, фіскального простору тощо, на нашу думку, вивчена недостатньо.

Метою статті є аналіз запровадження цифрової ідентифікації платників податків в Україні та світі, оцифрування процедур оподаткування та його впливу на розвиток феномена діджиталізації фіскального простору.

Першочергово слід визнати, що дефініція діджиталізації на даний момент не одержала однозначного і загально визнаного трактування в різних дослідників і носить більше описовий характер. Термін «діджиталізація» (від англійського «digitalization») – це процес оцифрування, приведення, конвертації інформації тощо в цифрову форму, в якій вона організована у специфічні інформаційні одиниці – біти – і є доступною у вигляді великих масивів даних для комп'ютерної обробки. Результатом діджиталізації є представлення будь-якого об'єкта (зображення, звуку, документа або сигналу) згенерованим певним чином серією цифр, що описують дискретний набір його точок або зразків.

Термін «діджитал економіка» та похідні від нього з'являються в 1995 р. у роботі Ніколаса Негропonte [2] і швидко поширюються світом.

Натомість у вітчизняному науковому дискурсі та нормативних актах здійснено спроби утворення українського відповідника діджиталізації – так звана «цифровізація». По суті дефініція походить від слова «цифровий», відповідника англійському терміну «digital». Так, за визначенням, запропонованим Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 67-р від 17.01.2018 р, цифровізація – це «..населення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливає інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір» [10]. Таким чином, терміни «діджиталізація», «цифровізація» набувають вже не тільки і не стільки технічного, але й економіко-юридичного забарвлення.

Якщо у світі людей застосовуються такі форми ідентифікації особи, як: ім'я та прізвище, по батькові, дата народження, підпис, адреса проживання, то у світі комп'ютерної техніки виникає потреба у принципово інших, специфічних цифрових ідентифікаторах для громадян. На думку дослідниці М. Харбіц, фізичним особам справді потрібний механізм ідентифікації одна одної, а також прив'язка особи до певної громади [4]. У ширшому розумінні суспільства та економіки потребують більшої формалізації систем – наявності традиційних фізичних символів (наприклад, паперові ідентифікаційні картки особи, паспорти, свідоцтва), що містять підписи і/або зображення зовнішності їх власників і які верифікуються із документальними аналогами, що зберігаються в центральному реєстрі.

На жаль, такі офіційні системи не працюють належно в країнах, що розвиваються. За даними досліджень МВФ, близько 2,4 млрд осіб населення земної кулі у 2016 р. не були ідентифіковані та зареєстровані у цифровому форматі [4, р. 194]. Вже у 2018 р. таких осіб залишилося 0,98 млрд [11], з них 161,9 млн осіб проживають в Індії, 140,5 млн – у Нігерії, 76,5 млн – у Пакистані, 69,4 млн – у Ефіопії, 53,2 млн осіб – у Бангладеш [11]. Це, як правило, найбідніші та маргіналізовані групи суспільства; близько однієї чверті яких – діти. Вони виключені з діапазону фінансових і соціальних прав та послуг, таких як охорона здоров'я, зарахування у школи, соціальне забезпечення та фінансові послуги. За даними МВФ, станом на 2018 р. 18% країн, що розвиваються, мають схему, яка використовується лише для ідентифікації громадян; 55% мають спеціальні цифрові посвідчення, які використовуються для конкретної функції або послуги, такі як голосування, грошові перекази або соціальні виплати; і лише 3 відсотки мають основний універсальний ідентифікатор, який може бути використаний для доступу як онлайн, так і офлайн фінансових послуг. 24 відсотки країн, що розвиваються, взагалі не мають системи цифрової ідентифікації осіб [4, р. 195–196; 5; 11].

Якщо поглянути на проблему е-ідентифікації з точки зору охоплення частки наявного населення окремих країн, то на околицях цифрового світу ми побачимо переважно Африку й Азію: Сомалі – 77% населення поза цифровим світом, Нігерія – 72%, Еритрея – 70%, Ефіопія – 65%, Саудівська Аравія – 60%, Ємен – 50%, Лівія – 47%, Оман – 43% [11]. Водночас дуже показовою є позиція щодо електронної ідентифікації резидентів окремих країн Європи: князівство Монако – 65% проживаючих не включені до цифрових реєстрів, Андорра – 53%, Люксембург – 38%, Кіпр – 33%, Ліхтенштейн – 30% [11]. Ці країни є або були в минулому низькоподатковими юрисдикціями. Аналогічні дані щодо інших офшорних зон: Багами – 36% населення не охоплені е-ідентифікацією, Антигуа і Барбуда – 25%, Парагвай – 20% [11].

Хоча концепція цифрового ідентифікатора є універсальною, все ж вона відіграє дещо різні ролі залежно від контексту певної країни. У країнах з високим рівнем доходу – цифровий ідентифікатор є оновленням усталеної, надійної, але застарілої фізичної (паперової) ідентифікаційної системи, яка надійно й якісно працювала в минулому. Бельгія, Естонія, Фінляндія, Франція, Республіка Корея та Сінгапур – деякі з них використовують існуючу інфраструктуру ідентифікації громадян для створення інноваційних цифрових ID-екосистем, що уможлиблює зростання ефективності надання державних фінансових послуг. Хоча, як це не парадоксально, у Франції водночас залишається 3,6 млн осіб (або 5% від населення), не охоплених цифровою ідентифікацією, у Сінгапурі – 2,1 млн осіб (або 37% населення), Республіці Корея – 2 млн громадян (8%), а у Бельгії – 1,1 млн осіб (10%) [11].

Так, перша унікальна ідентифікація фізичних осіб у Фінляндії була запроваджена ще в часовому проміжку 1962–1970 рр. Номери були присвоєні фінським пенсійним офісом як номери карт для пенсійних виплат. Пізніше, між 1964 і 1970 рр., державна установа соціального страхування Фінляндії (Kela) розпочала поширення власних кодів соціального страхування, які вже прив'язувалися до наявних даних з переписів населення. І лише з 1971 р. запрацював державний центр реєстрації населення, який увів в обіг централізований електронний реєстр громадян Фінляндії й розпочав емісію індивідуальних ідентифікаційних номерів. Таким чином, персональний ідентифікатор фізичної особи дістав назву індивідуального ідентифікаційного номеру. Він має вигляд дати народження особи та включає ще декілька символів, у тому числі букви (DDMMYY-ZZZZ) [3, р. 295].

Своєю чергою, Естонія пішла ще далі та створила так зване електронне юридичне представництво особи (*an electronic legal representation*). Завдяки використанню особистих ідентифікаційних номерів (PIN-кодів) для автентифікації власника цифрової

картки резиденти і нерезиденти можуть отримувати віддалений доступ до публічних послуг і навіть підписувати юридичні документи та контракти. При цьому такі документи мають рівнозначну юридичну силу із договорами, підписаними особисто [3, р. 292–293].

Більшість країн, що розвиваються, мають власні унікальні цифрові системи (схеми) ідентифікації населення, що обмежуються окремими функціями й обслуговують деякі підмножини або суспільні групи. І лише одиниці з таких країн мають уніфіковані державні реєстри із багатоцільовим призначенням, які охоплюють все населення юрисдикції без виключення. Країнам з низьким рівнем доходів переважно бракує надійних класичних систем реєстрації громадян і фізичних ідентифікаторів. Вони будують свої ідентифікаційні системи на цифровій основі, але у переплетенні із більш традиційним фізичним базисом. Власне ідентифікація громадян, а не надання їм масових електронних сервісів, – це і є головною безпосередньою метою процесу. Такі системи притаманні, наприклад, Бангладеш, Гвінеї та Кенії. Потенційним ризиком стрибка до електронної системи ідентифікації населення без попередньо усталеної паперової схеми є виключення, випадання із неї населення віком 0–18 років, яке продовжує залишатися незареєстрованим [4–6].

У країнах із середнім рівнем доходу цифрова ідентифікація осіб прискорюється та поступово витісняє паперові документи, одночасно стимулюючи, підтримуючи запровадження розрізнених е-послуг для громадян. Успішними прикладами служать Албанія, Індія, Молдова та Пакистан [5; 6].

У країна ступила на шлях особистої ідентифікації населення саме як реєстрації громадян як потенційних платників податків ще у 1994 р. шляхом запровадження персональних цифрових кодів і Державного реєстру платників податків – фізичних осіб (ДРФО) [12]. Це дало змогу структурувати та впорядкувати великі масиви даних, у тому числі інформацію про доходи громадян, суми сплачених ними податків, дані про власність та банківські рахунки, види пенсій та соціальних виплат, суми субсидій тощо. Крім того, стала принципово можливою однозначна ідентифікація людини, адже в межах України багато фізичних осіб мають однакові ім'я, прізвища, по батькові та навіть дату народження. Ідентифікаційний номер – це десятирозрядне число, сформоване в певному алгоритмічному порядку, ключовим фактором для якого є дата народження людини, а також стать. Під час реєстрації особи до ДРФО також вноситься інформація щодо місця її народження, місця проживання, місця роботи, номер, серія паспорта та ін. Саме в такий спосіб, на наш погляд, і реалізується ідея прив'язки особи до громади, території, податкової адреси чи юрисдикції з метою сплати податків до бюджетів різного рівня або одержання соціальних виплат.

Уже в 1998 р. ідентифікаційними номерами було охоплено практично 90% населення України. Починаючи з 2011 р. питання цифрової ідентифікації платників податків регулюються нормами пункту 63.5 статті 63 Податкового кодексу України [13]. Дані щодо охоплення громадян діджитал-ідентифікацією наведено в табл. 1.

рухоме і нерухоме майно, державних актів на земельні ділянки та ін. Більшість державних реєстрів України побудовані саме на основі використання ідентифікаційних номерів платників податку, що, своєю чергою, ідентифікує приналежність об'єктів оподаткування.

Отже, як бачимо, у запровадженні цифрової ідентифікації фізичних осіб є значні країнові відмін-

Таблиця 1

Інформація щодо кількості фізичних осіб – платників податків в Україні, тис. осіб

Показник	Дата			
	01.01.2013 р.	01.01.2014 р.	01.01.2015 р.*	01.01.2018 р.*
1. Чисельність населення	45 553,0	45 426,2	42 928,9	42 386,4
2. Чисельність зайнятих	20 354,3	20 404,1	18 073,3	17 193,2
3. Чисельність фізичних осіб (ФО), зареєстрованих у ДРФО	44 354,2	44 354,5	41 953,3	41 916,7
4. Чисельність ФО, щодо яких у ДРФО є інформація про доходи	24 281,6	22 282,8	20 695,9	14 181,1
5. Відношення числа ФО, зареєстрованих в ДРФО, до чисельності населення, %	97,4	97,8	97,7	98,9
6. Відношення числа ФО, щодо яких є інформація про доходи у ДРФО, до чисельності зареєстрованих в ДРФО, %	54,7	50,2	49,3	33,9
7. Відношення числа ФО, щодо яких у ДРФО є інформація про доходи, до чисельності зайнятих, %	119,1	109,3	114,4	82,5

Примітка: * – без урахування окупованих територій (АР Крим і Севастополя, частини Донбасу).

Джерело: складено за [14; 15].

Як бачимо, до ДРФО включено близько 98%, або майже все населення України, що перевищує кількість фізичних осіб – платників податків у розумінні статті 15 Податкового кодексу України. Проте кількість фізичних осіб, що отримували офіційні доходи і сплачували з них податки, становить лише 49,3–54,7% упродовж 2013–2014 рр. Негативним чинником є скорочення кількості осіб, що реально сплачують податки, у 2017 р. до рівня 33,9%. Це свідчить про зниження якості податкового адміністрування доходів і податків з фізичних осіб, а також неналежне використання наявних даних масиву ДРФО фіскальними органами. З іншого боку, це закономірний наслідок мілітарної агресії Росії, руйнування промислових об'єктів, міграції економічно активного населення за межі країни в пошуках роботи, а також інституціонального руйнування ДФС.

З плином часу функціональна система е-ідентифікації громадян, яка початково служила фіскальним інтересам України, трансформувалася в універсальну систему цифровізації. Тобто індивідуальні податкові номери платників податків застосовуються у пов'язаних суспільних сферах: при видачі паспортів, у договірних відносинах між громадянами, при призначенні пенсій та соціальних трансферт, субсидій на житлово-комунальні послуги, видачі документів на

ності. Тим більше, наразі не існує ідей, як здійснити цифрову ідентифікацію осіб у планетарному масштабі, чи радше виокремити спільні для усього світу базові підходи. Оскільки цифрова ідентифікація після 2015 р. стала однією з глобальних цілей суспільства сталого розвитку – 2030 [6], є потреба означення можливих завдань, вирішення яких критично залежить від поширення цифрового суспільного блага.

Насправді, цифрові ідентифікатори для населення покликані вирішувати різноманітні завдання, які стоять перед урядами в публічному секторі, наприклад зростання ефективності управління соціальними програмами та розподілом добробуту. Цільові грошові перекази уряду на банківські рахунки, пов'язані з унікальним ідентифікатором особи, гарантують, що саме ті реципієнти, хто має право на субсидії або інші вигоди, насправді отримують їх. Так, програма субсидування палива для населення (скрапелений газ у балонах) в Індії, що здійснює грошові трансферти на банківські рахунки, пов'язані з е-кодами громадян, заощаджує близько 1 мільярда доларів США в рік, коли застосовується по всій країні [6]. Іншим прикладом застосування ID-номерів у країнах, що розвиваються, служить вилучення «мертвих душ» з платіжних відомостей уста-

нов і підприємств державного сектора. Нігерія після впровадження цифрової системи ідентифікації для державних службовців видалила з їх списків близько 62 тисяч працівників-«примар», заощаджуючи 1 мільярд доларів США щорічно [6].

Іншим варіантом застосування е-кодів для фізичних осіб є політичні цілі, як-то: поліпшення електоральної прозорості. Нігерія використовувала цифрові ідентифікатори, щоб запобігти фальсифікації голосування на виборах 2015 р. Електоральна система містила списки близько 68 мільйонів виборців на підставі біометричних даних (картки виборців із чіпом, на якому закодовані відбитки пальців законного власника) та використовувала карткові зчитувачі для автентифікації виборців. Таким чином, вдалося запобігти 4 мільйонам випадків дублікатів голосів. Водночас інші країни, такі як Кенія та Сомалі, не зуміли отримати переваг з наявності біометричних ідентифікаторів виборців для виборчого процесу [4, р. 195].

З метою підвищення ефективності багато програм тепер включає використання як біометричних, так і традиційних біографічних даних особи, а також додаткові програми, спрямовані на усунення дублікатів, які гарантують людині лише одну зареєстровану ідентичність та унікальний ідентифікаційний номер. Цифрова реєстрація осіб є основою для випуску е-документів, які можуть бути картами, оснащеними кодами або сучаснішими смарт-картами на базі чіпів. Вони можуть бути однофункціональними (надавати докази тільки ідентичності) або багатофункціональними – з картою, здатною діяти як банківська картка, водійські права та інше. Так, програма ідентифікації Aadhaar в Індії (спеціальна карта) поєднується із дистанційною автентифікацією за відбитками пальців власника або скану райдужки ока. Електронні довірчі послуги в Україні, крім застосування ідентифікаційного номеру особи, вимагають розширеної автентифікації користувача, які включають: електронні цифрові підписи (ЕЦП), е-печатки, надсилання sms-повідомлень на мобільний телефон та часові мітки, щоб додати впевненості й довіри до електронних угод.

Щоб система цифрової ідентифікації була ефективною, вона повинна бути підкріплена відповідною правовою базою, забезпечена чіткими взаємозв'язками та сумісністю з іншими адміністративними або функціональними реєстрами. Важливі також скоординовані інвестиції в інформаційній, технологічній та комунікаційній сферах по всій країні для розробки надійної, універсальної та безпечної платформи.

Системи цифрової ідентифікації емітують різноманітні типи ризиків: правові та регуляторні, інституційні та адміністративні (приналежність реєстрів різним державним інституціям), технологічні (безпека особистих даних), ризики країни та транскордонні. Ці виклики та бар'єри долаються сприятливою

правовою базою, міжвідомчим співробітництвом, реформами та довірою користувачів на глобальному, регіональному та національному рівнях.

ВИСНОВКИ

Методологічним базисом для запровадження цифрових трансформацій фіскального простору у світі є обов'язкова уніфікована діджитал-ідентифікація фізичних осіб як потенційних платників податків чи реципієнтів соціальних трансфертів у країні проживання. Системи е-ідентифікації фізичних осіб виникають неодноразово в різних юрисдикціях, причому найшвидше – в індустріально та економічно розвинутих країнах. Більшість фізичних осіб мають цифрову ідентифікацію як платники обов'язкових податків та платіжів чи одержувачі пенсійних (соціальних) виплат, водночас майже мільярд осіб населення світу залишаються неохопленими цифровою ідентифікацією.

Діджитал-ідентифікація фізичних осіб визначена глобальною ціллю суспільства сталого розвитку, яка має бути досягнута до 2030 року. У окремих країнах цифрова ідентифікація платників податків розвивається паралельно з біометричними процедурами та переслідує не лише і не стільки економічні, але й політичні або інші суспільні інтереси, як-то: проведення електронних виборів, управління програмами соціального забезпечення. В Україні забезпечена практично повна е-ідентифікація населення, проте слабкість інститутів оподаткування не дозволяє використати цю перевагу для розширення фіскального простору. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Schumpeter J.** The Process of Creative Destruction. From Capitalism, Socialism and Democracy. N. Y.: Harper, 1975. 360 p.
2. **Negroponte N.** Being Digital. N. Y.: Knopf, 1995. 256 p.
3. Digital Revolutions in Public Finance / editors: Sanjeev Gupta, Michael Keen, Alpa Shah, and Genevieve Verdier. International Monetary Fund. 2017. Washington, DC. 363 p.
4. **Atick J., Dahan M., Harbitz M.** Digital identity. World Development Report. 2016. P. 194–197. URL: http://documents.worldbank.org/curated/en/896971468194972881/310436360_20160263021000/additional/102725-PUB-Replacement-PUBLIC.pdf
5. **Dahan M., Gelb A.** Role of Identification in the Post-2015 Development Agenda / World Bank and Center for Global Development, Washington, DC, 2015. URL: <http://www.cgdev.org/publication/role-identification-post-2015-development-agenda>
6. **Dunning C., Gelb A., Raghavan S.** 2014. Birth Registration, Legal Identity, and the Post-2015 Agenda / Center for Global Development, Washington, DC. 2014. URL: <https://www.cgdev.org/publication/birth-registration-legal-identity-and-post-2015-agenda>
7. **Діба М. І., Гернего Ю. О.** Формування діджитал-парадигми соціально-економічного розвитку. *Фінанси України*. 2018. № 8. С. 32–44.

8. Варналій З. С. Шляхи підвищення податкової конкурентоспроможності України в умовах діджиталізації // Оподаткування та економічна безпека держави в епоху діджиталізації : зб. матеріалів круглого столу. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. С. 13–17.

9. Коломієць Г. М., Глушач Ю. С. Цифрова економіка: контроверсійність змісту і впливу на господарський розвиток. *Бізнес Інформ*. 2017. № 7. С. 137–143.

10. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 17.01.2018 р. № 67-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p>

11. World Bank. Various years. Identification For Development (ID4D) Global Dataset. World Bank, Washington, DC. URL: <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/identification-development-global-dataset>

12. Закон України «Про Державний реєстр фізичних осіб – платників податків і інших обов’язкових платежів» від 22.12.1994 р. № 320/94-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320/94-вр>

13. Податковий кодекс України від 02.10.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

14. Звіт Рахункової палати України про результати аналізу стану виконання повноважень органами виконавчої влади щодо повноти обліку платників податків. Київ, 2015. 48 с. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16748227/Zvit_10-6.pdf?subportal=main

15. Звіт Державної фіскальної служби за 2017 рік. Київ, 2018. 117 с. URL: <http://sfs.gov.ua/data/files/223549.pdf>

REFERENCES

Atick, J., Dahan, M., and Harbitz, M. “Digital identity”. World Development Report. 2016. http://documents.worldbank.org/curated/en/896971468194972881/310436360_20160263021000/additional/102725-PUB-Replacement-PUBLIC.pdf

Dahan, M., and Gelb, A. “Role of Identification in the Post-2015 Development Agenda”. World Bank and Center for Global Development, Washington, DC, 2015. <http://www.cgdev.org/publication/role-identification-post-2015-development-agenda>

Digital Revolutions in Public Finance. Washington, DC: International Monetary Fund, 2017.

Dunning, C., Gelb, A., and Raghavan, S. “Birth Registration, Legal Identity, and the Post-2015 Agenda”. Center for Global Development, Washington, DC. 2014. <https://www.cgdev.org/publication/birth-registration-legal-identity-and-post-2015-agenda>

Dyba, M. I., and Herneho, Yu. O. “Formuvannya didzhital-paradyhmy sotsialno-ekonomichnoho rozvytku” [Formation of digital paradigm of socio-economic development]. *Finansy Ukrainy*, no. 8 (2018): 32-44.

Kolomiiets, H. M., and Hlushach, Yu. S. “Tsyfrova ekonomika: kontroversiiniest zmistu i vplyvu na hospodarskyi rozvytok” [Digital economy: controversy of content and impact on economic development]. *Biznes Inform*, no. 7 (2017): 137-143.

[Legal Act of Ukraine] (1994). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320/94-вр>

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

[Legal Act of Ukraine] (2018). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p>

Negroponte, N. *Being Digital*. New York: Knopf, 1995.
Schumpeter, J. *The Process of Creative Destruction. From Capitalism, Socialism and Democracy*. New York: Harper, 1975.

Varnalii, Z. S. “Shliakhy pidvyshchennia podatkovoi konkurentospromozhnosti Ukrainy v umovakh didzhitalizatsii” [Ways to increase the tax competitiveness of Ukraine in the conditions of digitalization]. In *Opodatkuvannia ta ekonomichna bezpeka derzhavy v epokhu didzhitalizatsii* : zb. materialiv kruhloho stolu, 13-17. Irpin: Universytet DFS Ukrainy, 2018.

“World Bank. Various years. Identification for Development (ID4D) Global Dataset. World Bank, Washington, DC”. <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/identification-development-global-dataset>

“Zvit Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby za 2017 rik” [State Fiscal Service Report for 2017]. <http://sfs.gov.ua/data/files/223549.pdf>

“Zvit Rakhunkovoi palaty Ukrainy pro rezultaty analizu stanu vykonannia povnovazhen orhanamy vykonavchoi vlady shchodo povnoty obliku platnykiv podatkov” [Report of the Accounting Chamber of Ukraine on the results of the analysis of the state of execution of powers by the executive authorities regarding the completeness of tax payers' accounts]. http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16748227/Zvit_10-6.pdf?subportal=main